

04/2022

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia

Tiivistelmä

Liisa-Maria Palomäki, Ilari Ilmakunnas, Anu Polvinen,
Kati Ahonen ja Susan Kuivalainen

Seurantatutkimus vanhuuseläkeläisten toimeentulokokemuksista 2017–2020

Tutkimuksessa seurattiin 63–85-vuotiaiden vanhuuseläkeläisten toimeentulokokemusten kehitystä vuosien 2017 ja 2020 välillä. Tarkastelu perustui Eläketurvakeskuksen keräämään seuranta-aineistoon, joka mahdollisti ensimmäistä kertaa toimeentulokokemusten tutkimisen siten, että tietoa on edustavalta joukolta vanhuuseläkeläisiä kahdelta ajankohdalta (n=1 431). Eläkkeellä ollaan usein usean vuoden ajan, ja eläkeläisillä on vähemmän mahdollisuuksia vaikuttaa toimeentuloonsa kuin esimerkiksi työikäisillä. Toimeentulovaikeuksia pitkään kokevien eläkeläisryhmien tunnistaminen on tärkeää sosiaalipolitiikan kehittämisen kannalta.

Tutkimuksessa tarkasteltiin, kuinka pysyviä kokemukset taloudellisesta tilanteesta ovat, kuinka yleisiä ja suuria muutokset ovat ja minkälaisia eroja eläkeläisryhmien välillä on. Tarkastelussa olivat kokemukset taloudellisesta tyytyväisyydestä, tulojen riittävyys tavanomaisiin sekä asumis- ja terveydenhoidon menoihin ja rahan jääminen jäljelle välttämättömien menojen jälkeen. Huomio kohdistettiin erityisesti koettujen toimeentulovaikeuksien pitkittymiseen ja niiden yleisyyteen eri eläkeläisryhmissä.

Lisäksi tarkasteltiin koronapandemian vaikutuksia elämän eri osa-alueisiin ja vaikutusten yhteyttä taloudelliseen tyytyväisyyteen.

Suurin osa koki taloudellisen tilanteensa hyväksi sekä vuonna 2017 että 2020

Vanhuuseläkeläisten toimeentulokokemuksille näyttää olevan tyypillistä pysyvyys: valtaosalla kokemukset pysyivät suurin piirtein samanlaisina vuosien 2017 ja 2020 välillä. Suurin osa vanhuuseläkeläisistä koki toimeentulonsa helpoksi molempina vuosina. Tavanomaisissa menoissa 58 prosenttia, terveysmenoissa 69 prosenttia ja asumismenoissa 74 prosenttia vastaajista koki menojen kattamisen helpoksi ja 66 prosentille jäi rahaa välttämättömien menojen jälkeen molempina vuosina.

Toimeentulonsa koki pysyvämmiin helpoksi suurempituloiset, omistusasunnossa asuvat, terveytensä hyväksi kokevat ja vähintään kahden hengen kotitalouksissa asuvat kaikkien tarkastelluiden toimeentulon osa-alueiden suhteen.

Seurantatutkimus tuo esiin aiemman elämänkulun merkityksen eläkeajan toimeentulokokemuksille. Työikäisenä karttuneita suurempia eläketuloja ja omistusasumista voidaan pitää resursseina, jotka yhdistyvät sekä korkeampaan että pysyvämpään taloudelliseen hyvinvointiin eläkeaikana.

Toimeentulovaikkeuksien pitkittyminen oli myös melko yleistä, etenkin heikommassa taloudellisessa asemassa olevilla

Taloudellisten vaikeuksien pysyvyys oli myös melko yleistä vanhuuseläkeläisillä. Sekä 2017 että 2020 vaikeuksia tavanomaisissa menoissa koki 23 prosenttia, terveysmenoissa 15 prosenttia ja asumismenoissa 12 prosenttia. Vastaavasti 18 prosentille kaikista vastaajista ei jäänyt rahaa välttämättömien menojen jälkeen kumpanakaan vuonna. Nämä havainnot kertovat vaikeuksien pitkittymisestä.

Vaikeuksien pitkittyminen oli yleisempää pienempituloisimmilla (kotitalouden tulot alle 1 500 €/kk kulutusyksikköä kohden), vuokralla asuvilla, terveytensä huonoksi kokevilla ja yksin asuvilla. Esimerkiksi vuokralla asuvista 51 prosenttia ja terveytensä huonoksi kokevista 46 prosenttia koki vaikeuksia kattaen tavanomaisia menoja molempina vuosina. Naisilla oli näissä ja terveysmenoissa miehiä useammin pitkittyneitä vaikeuksia.

Toimeentulokokemukset muuttuivat useammin parempaan suuntaan kuin heikompaan

Vuosien 2017 ja 2020 välillä kokemus taloudellista tilanteesta yleisesti ottaen kehittyi myönteiseen suuntaan. Tästä yleisestä kehityskulusta huolimatta päinvastaista kehitystä tapahtui osalla vanhuuseläkeläisistä.

Muutokset toimeentulokokemuksissa olivat muita tyypillisempiä heikommin toimeentulevilla ryhmillä. Tämä voi kertoa heidän kapeammasta taloudellisesta liikkumavarastaan, jossa pienetkin muutokset menoissa tai tuloissa vaikuttavat kokemuksiin helpommin.

Koronapandemian ei juurikaan koettu vaikuttaneen toimeentuloon

Suurin osa vanhuuseläkeläisistä koki, ettei koronapandemialla ollut vaikutusta toimeentuloon. Vanhuuseläkeläisistä 7 prosenttia koki sen heikentäneen ja prosentti parantaneen toimeentuloa. Heillä, jotka kokivat koronapandemian heikentäneen toimeentuloa, taloudellinen tyytyväisyys heikentyi useammin kuin heillä, joiden toimeentuloon koronapandemia ei vaikuttanut.

Seurantatutkimus vanhuuseläkeläisten toimeentulokokemuksista 2017–2020
Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 04/2022

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-348-6>

www.julkari.fi › [Eläketurvakeskus](#) › [Julkaisut](#)

ISBN 978-951-691-348-6 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkajulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
› julkaisut